

Żywot św. Metodego
znany też jako
Legenda Panońska

Żywot św. Metodego
znany też jako
Legenda Panońska

Żywot św. Metodego
znany też jako
Legenda Panońska

przełożył August Bielowski

Armoryka
Sandomierz 2011

BIBLIOTEKA TRADYCJI EUROPEJSKIEJ, Nr 36

Projekt okładki: Juliusz Susak

Reprint fragmentu książki:
MONUMENTA POLONIAE HISTORICA.
POMNIKI DZIEJOWE POLSKI
WYDAŁ
AUGUST BIEŁOWSKI.
TOM PIERWSZY
LWÓW
NAKŁADEM WŁASNYM
1864.
s. 85-122

wykonano z egzemplarza udostępnionego ze zbiorów prywatnych

Ilustracja na okładce: Zahari Zograf (1810–1853), *Święci Cyryl i Metody*, (licencja: *public domain*),
źródło: <http://bg.wikipedia.org/wiki/Файл:Cyril-methodius-small.jpg>

Copyright © 2013 by Wydawnictwo „Armoryka”

Wydawnictwo ARMORYKA
ul. Krucza 16
27–600 Sandomierz
tel +48 15 833 21 41
e-mail: wydawnictwo.armoryka@interia.pl
<http://www.armoryka.pl/>

ISBN 978-83-64145-10-0

Žywot s. Metodego.

A) Rekopisim perg. bibl. synod. mosk. № 478.
к. 107.

ПОГАНЬСКЪ КНАЗЪ СНАЛЪНЪ ВЕЛЪ
МНСѢА ВЪВНЕСѢ. РОУГА
ШЕСА КРЪЯНОМЪ И ПАКО
СТНДѢ ГАШЕ. ПОСЪЛА ВЪЖЕ
КЪ НЕМОУ РЕЧЕ ДОБРОТНЕСА
КРЪТНЕСМОУ. ВОЛЕЮ СВОЕЮ
НА СВОЕИЗЕМЛАНДА НЕ
ПЛѢМЕНЪНОУ ДЪМНИ КРЪ
ЩЕНЪ БОУДЕШИ НА ТЮЖЕ
ИЗЕМЛАН. И ПОМАНЕШИ
МАЕЖЕНЪ ЗИ.

B) Rekop. bibl. synod. mosk. № 293.
к. 176.

Ѡ. ВНЕМЪ ЕСТЬ. ПРИДЪИЖЕСА
ВЪ ПЫДЪИ. РОСТИ СЛАВЫ КНАЗЪ
СЛОВЕНЕСКЪ СЪ ПТО ПОЛКО. ПО

C) Rekop. akad. dnch. mosk. № 21.
к. 217.

ЛОУНА НЕ ВСЕ И СПО СЛОВЕНЬСКЫ БЕСЪДЮ. ПТО
ГДАНЕСИ ЖЕ ПАСА ѠРЕЩИ. НИ БѢ ГИ НИ ЦРѢ. ПО

прилучиже
пшдани ростиидпа
кназ словенскитп
тп

D) Rekop. akad. dnch. mosk. № 63.
к. 193.

ŻYWOT Ś. METODEGO.

Z legend i żywotów świętych które przydatne być mogą jako źródło do dziejów Polski, i w pomnikach niniejszych miejsce znaleźć powinny, pierwszy i niemało cenny jest żywot ś. Metodego. Odkrycie jego należy czasom wcale niedawnym. Przed kilkunastą laty natrafiono nań w bibliotece akademii duchownej, moskiewskiej, w rękopismie z wieku XV czy XVI. Jakkolwiek pismo jego było nie dawne, osnowa jednak sama zdradzała na pierwszy rzut oka że to jest pomnik z czasów odległych, i dawała znawcom otuchę iż znaleźć się może w liczniejszych i nierównie starszych odpisach. Doświadczenie wnet okazało, że nadzieje te nie były płonne. Uczony Wukół Michajłowicz Undolski przeszukując rękopisma biblioteki synodalnej moskiewskiej postrzegł tenże żywot, razem z wielą innymi, w Zborniku pergaminowym, wysokiej starości. Jestto gruby foliant w deski i skórę brunatną oprawny, pisany we dwie przedziałki ustawem czyli frakturą dość starannie, jak to z załączonej tu podobizny widzieć można. Początku równie jak końca w nim brakuje, a karty ku końcowi są mocno zbrukane i poszarpane. Żywot ś. Metodego znajduje się tu na stronie 102 zajmując nie pełną ośm kart. Roku w którym Zbornik ten był pisany, niema nigdzie wymienionego. Józef Bodiański odnosi go do wieku XII. Oglądałem ten rękopism w Moskwie, roku 1837, a tak z tego co tam widziałem, jak i z podobizn, które leżą przedemną, wnoszę iż jest nie starszy, jak z drugiej połowy wieku XIII. Jednocześnie prawie znaleziono w wielu innych późniejszego wieku rękopismach ten żywot, mianowicie: w Makarego Czet-minei znajdujacej się w bibliotece synodalnej moskiewskiej; w Zborniku moskiewskiej akademii duchownej; w bibliotece wołokołamskiego Josyfowego monastyru, itd.

Znamiona wewnętrzne z których o wieku, a poniekąd i o osobie autora wnioskować można, są następujące.

1. Autor w rozdziale 1 wymieniając synody ekumeniczne, kończy rzecz tak:

АГАТОНЪ АПОСТОЛЕСКЪ ПАПЕЖЪ СЪ СТОМЪ
И СЕДЬМЬЮ ДЕСАТЬ ОТЕЦЪ СЪ УСТНЫМЪ КОНЬ-
СТАНТИНОМЪ ЦРЕМЪ НА ШЕСТОНЪ СОНЫМЪ
МНОГА МАТЕЖА ВЪСКОЛОША, И ИЗГНАВШЕ ПРО-
КЛАША СЪ ВСЯМИ СЪИМНИКИ ТЪМИ, РЕКОУЖЕ
ФЕОДОРА ФАРАНСЬКАГО, СЕВГНАХЪ ЖЕ И ПИРО-

Agaton papież apostolski ze sto siedmzie-
sięcią ojcami i zacnym Konstantynem cesarzem
na soborze szóstym mnogie zaburzenia u-
żumili, rozegnali i wykleli tych mianowicie
soborujących: Teodora farańskiego, Sergiusza
i Pirona, Kira alexandryjskiego, Honoryusza

ил, крѣмъ александрѣнскѣго, еноріѣ римскѣго, макрѣмъ антїохїнскѣго, и проуха посвѣшникы нхѣ, а хрїстїаньскоу вѣроу ил истиньнѣ поставльше оутвердиша.

rzymskiego, Makarego antyochijskiego i resztę ich stronników, a wiarę chrześcijańską na prawdzie utwierdzili.

Z tych słów widać że autor zna tylko sześć synodów, podobnie jak papież Jan VIII, który w liście swoim pisanym do Świątopleka roku 880 powiada: „Igitur hunc Methodium, venerabilem archiepiscopum vestrum, interrogavimus coram positis fratribus nostris episcopis, si orthodoxe fidei symbolum ita crederet, et inter sacra missarum sollemnia caneret, sicuti sanctam Romanam ecclesiam tenere et in sanctis sex universalibus synodis a sanctis patribus secundum evangelicam Christi Dei nostri auctoritatem promulgatum atque traditum constat; itd. (Baron. Annal. pod rokiem 880. Schlæz. Nest. III 202. Ginzel Cod. legend. et monum. str. 60.)

Wiadomo że stolica apostolska synodu z kolei siódmego, czyli drugiego nicejskiego. długi czas nie uznawała, i dopiero na ciągle przedstawiania wschodnich patriarchów, przyjęła go pod koniec wieku X. (Schröckh Christl. Kircheng. 23 str. 427. Lipsk 1772—1802.) Skoro więc autor żywotu niniejszego sześć tylko synodów wymienia, słuszną jest wnosić że pisał wtedy, kiedy jeszcze siódmy synod przez stolicę apostolską nie był uznany, mianowicie: przed końcem wieku X.

2. W rozdziale 2 wyraża się autor o Metodym tak, jakby mu był spół- lub bliskoczesnym.

По снхъ же всѣхъ богъ инаостивнѣ, иже хоцетъ дѣлѣ всѣмъ челоувѣкъ сплсень былъ и къ разоумъ истиннѣн пришехъ, къ илша лѣтѣ азыклъ радн илшего, о немъ же сѣ исебѣ никтоже николиже попекулъ, ил добрымъ унихъ въздѣнже илшего оучителя блаженнаго мѣодоѣл...

Po tych wszystkich Bóg miłościwy który chce aby wszelki człowiek był zbawion, i do prawdziwego rozumu przyszedł, w naszych latach gwoli naszego narodu, o który nikt się nigdy nie troskał, pobudził do dobrego czynu, naszego nauczyciela, błogosławionego Metodego.

3. W rozdziale 17 zamykając rzecz całą, odzywa się autor do Metodego, jakby był jednym z uczniów jego:

Ты же събѣише, скатлѣ и устьишл галво! молнтелн сконнн призиран ил нхѣ, желлюишл тебе, и збавлѣнн отъ всѣмко илплатн оучени нхѣ своѣ, и оученикѣ прострлвилл, и керсн прогона, дѣ достоинно зъвлѣнн илшего жнхъше съде стлнемъ съ тобою, твоѣ стадо, о десноу стрлноу хрїстѣ богѣ илшего..

Ty zaś święta i zacna głowo! patrząca z wysokości na nas uczniów swych, smucących się po tobie, zbawiaj nas od wszelkiej napaści, rozszerzaj naukę i wytępiaj herezyc, abyśmy tu powołaniu naszemu godnie odpowiadając, stanęli z tobą, stado twoje, po prawicy Chrystusa, Boga naszego...

*) Niektórzy pisarze późniejsi, jak Boczek i inni, opuszczają wyraz »sex« w tym liście; to jednak nie ujmuje wiarygodności textu zatwierdzonego powagą Baroniusza.

Jak z tych ustępów któreśmy dopiero przytoczyli godzi się zawiązać, że autor tego żywotu był spól- lub bliskoczesny Metodemu, że prawdopodobnie był jego uczniem, i pisał to nie później jak w wieku dziesiątym; tak też i dalsze znamiona wewnętrzne nie tylko się mniemaniu temu nie sprzeciwiają, ale je owszem potwierdzają.

I tak, Nestor, który jak wiadomo pisał swój latopis na początku wieku XII, zna już ten żywot, i w kilku miejscach dosłownie go wypisuje. Oto są te miejsca:

Жывот Мет. 6. Бѣхоу же истрѣхъ многа уды еже хоулихоу словѣньскыа книгы, глголомѣше: яко недостонть ни которомоу же азъикоу нмѣти боукъкъ снхъ, рзвѣхъ иевренъ и грѣкъ и латинѣхъ, по пиллатовоу писанию, еже ил крѣстѣ господни илннсл...

8. Дѣ са испълннть слово книжное: яко възвѣхлхатъ господѣ всн азъици; и дроуѣтнн: всн възъглаголютъ азъикы рзлануыны величнн божнн, якоже дѣстъ нмѣ доухъ свѣтын отвѣщевати...

Ще же кто отъ сѣбранихъ кнѣ оучнтель.... илунеть дрѣзноувъ нилко рзвѣрлшлти кѣ, гдѣ книгы азъикн влшего, дѣ боудеть отлоуемъ, но токмо въ соудѣ днѣи черкнн, дондѣже са исплннть. Тн бо соудъ кѣцн а не окѣл еже достонть отъ плодѣ нхъ знати и хрлмнн сѣ нхъ. Кѣ же уды възлюблнннхъ, послоушлнте оуеннн божнн и неотрннте кѣцннн черковннго...

15. Послѣхъ дѣл попѣ скоропнсцѣ зѣло прѣложн въ брѣзѣ всѣа книгы исплннть, рзвѣхъ шакъкхвен отъ грѣуьскн азъикн въ словѣньскѣ шестннн мѣсѣцѣ, илунеть отъ шлртѣ мѣсѣцѣ до двон дѣсѣте и шестн дѣне октлберѣ мѣсѣцѣ. Сконуле же достонноу хѣллоу и салвоу богоу въздѣстъ, дѣшцемоу таковоу кѣлгодѣти и послѣхъ.

Nestor, pod r. 898. Иѣци же илуннхъ хоулихн словѣньскыа книгн, глголомѣше: яко не достонть ннкоторомоу же мзъикоу нмѣти боукъкъ сконхъ, рзвѣхъ иевренъ, и грѣкъ, латннѣхъ, по пиллатовоу писанию, еже ил крѣстѣ господни илннсл...

..Дѣ са исполннть книжное слово: яко възвѣхлхатъ бога всн мзъици; дроуѣтнн же: всн възъглаголѣтъ мзъикн величнн божнн, якоже дѣстъ нмѣ свѣтын доухъ отвѣщевати...

Ще кто хоулитъ словѣньскоу грамотоу, дѣ бѣдѣтъ отлаженъ отъ черкве, дондѣже са исплннть, тн бо сѣтъ волци, а не овци, еже достонть отъ плодѣ знати а, хрлмнн сѣ нхъ. Кѣ же уды божнхъ, послоушлнте оуенннн, и не отрнннте накѣцннн черковннго, якоже кѣ накѣцлхъ Мефодни оучнтель кѣшн...

Мефоднн же послѣдн дѣл попѣ скорпнсцѣ зѣло, и прѣложн всѣа книгн исплннть отъ грѣуьскн мзъикн въ словѣньскѣ шестннн мѣсѣцѣ, илунеть отъ шлртѣ мѣсѣцѣ, до двоудѣсѣтѣ и шестннн дѣнь октлберѣ мѣсѣцѣ. Оконьулѣхъ же достонно хѣллоу и салвоу богоу въздѣстъ, дѣшцемоу такоу кѣлгодѣти испнскопоу Мефодню...

Język tego pomnika nie tylko w rękopismie pergaminowym z XIII wieku, ale i w odpisach późniejszych ma znamiona takiej starości, iż się niemal nie różni od tak zwanego kodeksu

supraślskiego, wydanego roku 1854 w Wiedniu przez Miklosicza, a który to kodex, jak wiadomo, przynajmniej wieku XI siega. Można być prawie pewnym, że gdybyśmy żył ten w równie starym, jak supraślski, rękopismie posiadali, tedy obydwie te pomniki nie różniłyby się zgoła nie tylko pod względem form gramatycznych, ale i pod względem pisowni.

Co do znamion wskazujących na miejscowość w której pomnik ten był pisany, tedy nie podpada wątpliwości, że autor żył i pisał w dycezyi zostającej pod bezpośrednią władzą papieżów, o których mówi z największą czcią, zowiąc ich apostołikami. Już samo opuszczenie soboru siódmego, nieuznanego przez stolicę apostolską, świadczy, że nie patriarchyom carogrodzkim, ale Rzymowi ulegał; Morawianie też, według słów jego, szła do papieża, mówiąc:

10. КѢКО И ПРЪВЪКЪ ОУЧНЪ НАШН ОУЪ
СКЪТАГО ПЕТРА КРЪЩЕННІКЪ ПРІШЛН,
ТО ДАЖДЪ НАМЪ МЕФОДИИ АРХИЕПИСКОПЪ И ОУЧИ-
ТЕЛИ.

Jako niegdyś ojcowie nasi przyjęli chrzest od świętego Piotra, tak i dziś daj nam Metodogo na arcybiskupa i nauczyciela.

Sam autor żyje wśród tychże Morawian którzy mu o czasach świętości państwa swego rozpowiadają, i powołuje się w pomienionym rozdziale na słowa ich:

КАКО И СЛМН (МОРЪВЪКЪ) ПОВЪДЪЮТЬ
ПРЪНСНО.

Jakoż i sami (Morawianie) zawsze to powiadają.

Jest to więc właściwie pomnik morawski, a nazwanie go przez niektórych uczonych legendą panońską, zdaje nam się mniej trafne.

W Polsce oddawano również cześć ś. Metodemu i ś. Kiryłowi jako apostołom naszym i patronom. Znana jest w tej mierze modlitwa w dycezyi gnieźnieńskiej dnia 9 marca odprawiana, którą niegdyś Stanisław Sokołowski z polecenia kardynała Radziwiła ze starych krajowych brewiarzy wraz z innymi modlitwami drukiem ogłosił, (Off. propr. Patr. prov. Pol. Cracoviae 1596 str. 71.) żądaj przesła też ona dosłownie i do najnowszych polskich brewiarzy. W bibliotekach petersburskich znalazłem tę modlitwę w kilku kodexach, z ważnemi jednak odmiannami od wydania Sokołowskiego. Mniemam że nie będzie niestosownie umieścić tu jej tekst wiernie według rękopismu pergaminowego, pisanego w XIV lub XV wieku, który z Polski niegdyś zabrany, zdobi dziś bibliotekę ermitażną, petersburską. W katalogu jej zapisany on jest pod liczbą 422, w tych słowach: Bréviaire monacal en latin pour des pays slavons avec la légende de ss. Cyrile et Methode. Wzięty zaś jest do ermitażu z biblioteki imperialnej publicznej, i w katalogu jej ma znak następujący: к. Q. V. отъ. I. 104. Pisany bardzo starannie z ozdobami kolorowemi. We środku na kartce włożonej są te słowa: »Dnia 27 kwietnia 1831. Łuk. Gołębiowski.« Zdaje się więc że zabrany był do Petersburga z biblioteki towarzystwa przyjaciół nauk, lub też uniwersytetu warszawskiego. Modlitwa pomieniona znajduje się na karcie 198, stronicy odwrotnej, u dołu; poprzedza ją nadpis głoskami większemi:

CIRULI ET METUDII.

Onnipotens, piissime ¹ Deus qui nos per beatos pontifices ac confessores tuos, nostrosque apostolos et ² patronos, Cirulum et Metudium ad credulitatem ³ fidei christiane vocare dignatus es, presta quesumus, ut qui eorum festivitate in presenti gloriamur, ⁴ eorum eciam ⁵ gloriam ⁶ eternam consequi mereamur. *)

W tym więc łacińskim pomniku przechowanym w polskich kościołach mamy ślad apostołowania u nas Metodego. Teżże samej treści wieść załatuje nas z xiąg słowiańskich, przechowanych w cerkwiach i monastyrach na Rusi.

W muzeum Rumiańcowskiem, w Petersburgu, znajduje się pod liczbą 453 tak zwany »chronograf» rękopism w formacie małego arkusza o 173 kartach, we dwie przedziadki pisany. Pisał go w Pskowie roku 1494 Samuel diak z Dubkowa, stare jakies i obszerniejsze chronografy i xięgi różne wypisując. Początek, w którym kart pierwszych nie staje, obejmuje »Paleje» czyli historję święta, układaną z xiąg starego zakonu, a w niej widać ustępy i z apokryfów. Dalej następują wypisy z Jerzego Hamartola który, jak wiadomo, służył za źródło Nestorowi; a pomiędzy zdarzenia z dziejów postronnych, wtrącane są tu owdzie krótkie zapiski z dziejów Rusi, ale tylko po Włodzimierza wielkiego. Nakoniec są w nim jakies urzuki rozmów Konstantyna czyli Kiryła z królem chazarским, i sporów z izraelitami, co wszystko wskazuje że wypisywacz miał pod ręką jakies dawne, ciekawe xięgi które do nas nie doszły. Owoż obok wypisów z Hamartola znajduje się tu na karcie 141 bardzo ciekawa wiadomość o wynalezieniu pisma przez Konstantyna czyli Kiryła, i jego apostołowaniu, którą wydrukował wiernie Pogodin przy tłumaczeniu swoim na język rosyjski znanego dziełka Dobrowskiego: Kirył i Metody. Diak z Dubkowa szpecił częstokroć swój cenny rękopism ortograficznemi i innego rodzaju myłkami, a te musiały przejść i do wydania Pogodinowego, bo innego tekstu wówczas nie znano. W czasie bytności mojej w Moskwie miałem sposobność obejrzeć rękopism akademii duchownej, pod liczbą 19. Pisany jest starannie półustawem, na papierze bawełnianym w wieku XV, a w skórę czarną oprawny. Zawiera najprzód Толкованіе на 16 пророковъ, zaś od karty 365—389 żywot ś. Konstantyna czyli Kiryła: Житіе и жиньн и похензи, нже въ святыхъ отци нашего Ковьстантинил философа, po którym na karcie 389, stronicy odwróconej, znajduje się tasama wiadomość o jego apostołowaniu co i w chronografie. Znachodzi się też ona, mniej lub też więcej błędnie, w dwóch rękopismach późniejszych, mianowicie w »Palei» z wieku XVI, która posiada Undolski, i w ży-

¹ Sok. sempiterno. ² »apostolos et» Sok. opuszcza. ³ Sok. unitatem. ⁴ Sok. letamur. ⁵ Sok. dodaje meritis. ⁶ Dalsze słowa z kartą następną wydarte są w rękp. erm., ale je mają dwa rękopisma z XV wieku, biblioteki niegdys Załuskich, zgodne zresztą z ermitażnym zupełnie.

*) Tę samę wiadomość podaje Stanisław Patelski tak: Sub Miecislao principe Lechia sive Polonia lumine veræ fidei catholicæ illustrata est, propulsatis gentilibus tenebris ad prædicationem Evangelii per sanctos Cyrillum et Methodium. Memoriale Epitaphiorum. Posn. 1762. D5.

рж привести, и тамо оубишиъ бысть вънѣхъ | ciech, biskup łaciński.
ЛТИНСКИИ ПИСКОПЪ.

Zamiast въ проукоуѣхъ земляхъ сыта się w chronografie diaka z Dubkowa въ роукоуѣхъ земляхъ, а zamiast вънѣхъ oba razy вон лтинскимъ; nakoniec zamiast вѣрж прлвоуѣхъ lub вѣрж прлвоуѣрвоуѣхъ jak raz w rękopismie akademii duchownej czytamy, ma diak z Dubkowa ciągle вѣрж прлвославноуѣхъ.

Ta tedy wiadomość ważna jest dla nas co do głównej swej treści, mianowicie co do tego, że apostołowie słowiańscy zarówno z Morawianami i Czechów i Polaków nawracali. Jest to wiadomość sięgająca dawnych czasów, odbija się już bowiem dość wyraźnie w Nestorze. Mówi on pod rokiem 898:

БѢ ІЕДНИИЪ ІАЗЫКЪ СЛОВЕНСКЪ: СЛОКЪЛИ
ИЖЕ СЕДЦАХЪ ПО ДОУМЛЕНИ, ИХЪ ЖЕ ПРІАМА
ДЪГРИ, И МОРАВА, УЕСИ И ЛАХОВЕ, И ПОЛКНЕ, ИЖЕ
ПЪНИИЪ ЗОВОМА РОУСЬ. СНИИЪ БО ПЕР КЪ ІЕ ПР-
ЛОЖЕНИИ КНИГЪ МОРАВЕ, ИЖЕ ПРОЗНА СЯ ГРА-
МОТА СЛОВЕНСКА, ИЖЕ ГРАМОТА ЕСТЬ ВЪ
РОУСИ И КЪ БОЛГАРЪХЪ ДОУМЛЕНИИХЪ.

Byli jednym narodem słowiańskim: Słowia-
nie nad Dunajem siedzący a podbici przez We-
grów, i Morawianie, Czesi i Łęchowie, i Po-
lanie których dziś Rusią nazywają. Tym albo-
wiem pierwszej przełożono w Morawie xięgi,
które nazwano pismem słowiańskim, a które
to pismo jest u Rusi i u Bólgarów dunajskich.

Widać że Nestor miał tu przed oczyma legende, tejże samej treści jak powyższa, w której powiedziano było że Kiryła i Metodego xięgi słowiańskie zaprowadzone zostały pierwszej u Morawian, Czechów i Łęchów, a potem u Rusi. Tęto wiadomość podając Nestor swojemi słowami, objał wyrazem ПЕРКЪІЕ czas dawniejszy w którym xięgi te u Morawian, Czechów i Łęchów zaprowadzono; zaś wyrażeniem ИЖЕ ГРАМОТА ЕСТЬ ВЪ РОУСИ, wskazał na późniejsze zaprowadzenie xiąg tych u Rusi i u Bólgarów.

Niech tu nikogo nie dziwi że obok Rusi, której dostały się później te xięgi, położono i Bólgarów. Chociaż bowiem wielu uczonych utrzymywało, jakoby Kirył z Metodym w Bólgaryi, pierwszej jeszcze niżli w Morawii, apostołowali; twierdzenie to jednak okazało się mylnem, opiera się bowiem jedynie na przypuszczeniu tem, iż malarz Metody, rodem rzymianin, któremu Bogoris, xiążę bólgarski, kazał sobie malować pokój, jest jedną i tą samą osobą z Metodym, Kiryła bratem który, jak to z najstarszego żywotu jego wiemy, był słowianinem i xięciem Słowian, był przełożonym jednego z najbogatszych klasztorów, był nakoniec arcybiskupem; a malować nie umiał. Jest dziś rzeczą udowodnioną, że dopiero po upadku państwa morawskiego zaczął kwitnąć obrządek słowiański w Bólgaryi.

Uznając ważność przytoczonej wyżej wiadomości, co do głównej jej treści, mianowicie co do tego, że apostołowie słowiańscy zarówno z Morawianami i Czechów i Polaków nawracali, winniśmy zarazem ostrzedz, iż w jej ustrojeniu jest coś, co na późniejsze czasy zakrawać się zdaje; a jest rzeczą pewną, że rzucone w niej tu owdzie szczegóły nie zasługują na wiarę, bo są lub przesadzone lub zmyślone zupełnie. I tak: niestosownie do czasów Kiryła uży-

ty tu jest wyraz »wiarę prawowierną« bo wówczas prawowierny był zarówno rzymski kościół jak i grecki, i mogła być mowa jedynie o obrządkach. Święty Wojciech nikogo nie zabijał, ani też ział słowiańskich i obrządku słowiańskiego nie zniszczył, bo mamy na to dowody iż ten obrządek długi jeszcze czas w Polsce pielęgnowany był, obok obrządku łacińskiego. Oto co mówi w tym względzie świadek naoczny z pierwszej połowy wieku siedemnastego, w rękopismie Gunaszewskiego str. 102.

То на око обачышъ в сѣмолѣ Крѣковѣ корѣнномѣ, и въ костелѣхъ римскихъ, полно того, книгъ словенскихъ, великихъ склепѣхъ змѣнѣхъ змѣненыхъ: которыхъ на свѣтъ не выпустятъ. Также есть и въ Львове и мнѣхъ доминикановѣ склепѣхъ великѣхъ книгъ мѣнѣхъ словенскихъ вунтелскихъ до кныи знесеныхъ...

To na oko obaczysz w samym Krakowie koronnym: po kościołach łacińskich pełno jest ział słowiańskich; wielkimi sklepami znajdziesz je; pozamykane są i na świat ich nie wypuszczają. Tak samo i we Lwowie u rządy Dominikanów jest wielki sklep ział naszych słowiańskich, nauczających, które do kupy zniesiono.

Do tych tedy wieści ogólnych, i przechowywanych w pomnikach dość późnych o nawracaniu nas przez św. Kyryla i Metodego, przybywa oto w żywocie niniejszym najważniejsza, bo szczegółowa i społeczna wiadomość o potężnym zięciu polskim, z którym Metody w stosunkach bezpośrednich zostając, starał się go nawrócić na wiarę chrześcijańska.

Do wydania niniejszego mieliśmy następujące pomoce:

A) Z pergaminowego Zbornika, pisanego w wieku XIII, a między rękopismami biblioteki synodalnej moskiewskiej pod liczbą 175 znajdującego się, wypisy pojedynczych miejsc z rozdziałów 1, 2, 3, 4, 6, 8, 9, 10, 12, 13, 17; i rozdziały 4, 5, 11 w podobiznie.

B) Z rękopismu Makarego Czet-minei na miesiąc kwiecień, w tejże synodalnej bibliotece pod liczbą 993 znajdującego się, wierny odpis całego żywotu, i podobiznę jednej stronicy.

C) Z rękopismu Czet-minei na kwiecień i maj, w duchownej akademii moskiewskiej pod liczbą 94, rozdział 5 w podobiznie.

D) Z tejże akademii duchownej rękopismienego Zbornika pod liczbą 63, rozdział 5 w podobiznie. Te trzy ostatnie kodeksy są papierowe, i należą do wieku XV i XVI, jak to już same próbki ich pisma, tu załączone, wskazują.

E) Wydanie Szafarzyka, w Pradze roku 1851 uskutecznione.

Głoski które w tem oto poszczególnieniu, przy rękopismach i wydaniu położyliśmy, służą oraz za odznaczenie ich w wariantach i wszelkich naszych powoływaniach.

W układzie tekstu siliśmy wiernie za rękopismem A, jak długo nam go stawało; tam zaś gdzie go zabrakło daliśmy główną baczość na rękopism B. We wszystkich, ile nam wiadomo, rękopismach opowiadanie jest ciągle i bez żadnych rozdziałów; dla łatwiejszego jednak przytaczania przyjęliśmy podział zrobiony przez Szafarzyka.

Мѣсяца мая въ 1 днь память и житие
благеннаго отца нашего и оучителя Методѣ-
дних архиепископа моравьскы.

БЛАГОСЛОВИ ОУС!

5 1. Богъ благъ и всемоги, иже есть створи-
рилъ отъ небытїа къ бытїе всемоу есмь,
виднма же и невиднма, и оукрслма все-
кою брлсотою, иже кто рлзынмлма, помы-
шлми по малюу, отъ улстн можеть рлзоу-
10 штн, и того познати, иже есть створилъ
снц дла днел и нногл. отъ вснмоты бо
и доброты дла по рлзынслоу и родител
нхъ моудрствостъ са, иже поють всн
лгслн трлскатымъ глслонъ, и всн врл-
15 вобртїн сллкннъ къ скатн тронцн, срлчу
въ отцн и сынъ и скатымъ доухъ, еже
есть къ трехъ оупостлствъ, еже можеть кто
три лица релн, а въ едннотъ божьствъ.
прежде бо всемоу улсл, и временс и
20 лета нлхъ всецмъ оумонъ и смнслонъ
нсплотскымъ отецъ сынъ есть сынъ родилъ,
иже реуе времоудростъ: прежде всехъ
хлмъ рлждлстъ мл. ¹⁾ и къ еклглїн р-
уе смн божїе слово прсуствнн оусты,
25 вьплонъ са на послднмъ лтл нашго рл-
дн сплснїл: лхъ къ отцн и отьчъ къ ннъ.²⁾
отъ тогоже отцл и скатын доухъ нсхо-
днть, иже реуе смнъ сынъ божїнъ гл-
сонъ: доухъ нстнннъ, иже отъ отцл нсхо-

Miesiąca maja w 10 dzień. Pamięć i żywot błogo-
sławionego ojca naszego i nauczyciela Metodego,
arcybiskupa morawskiego.

OJECZE BŁOGOSŁAW!

1. Bóg dobry i wszechmogący stworzył z ni-
czego wszystkie rzeczy, widome i niewidome,
i ozdobił je krasą wszelaką, a kto je rozważa,
pomyślawszy trochę, może w części pojąć i
poznać tego który te dziwne i rozliczne dzieła
stworzył. W wielkości i dobroci dzieł objawia
się myślącemu mądry ich twórca, którego pieją
wszyscy aniołowie trójświętym głosem, a wszy-
scy prawowierni sławiny w trójcy świętej, to jest:
w ojcę, i synie i duchu świętym, który jest
w trzech postaciach, inaczej mówiąc, w trzech
osobach, a w jednym bóstwie. Albowiem
przed wszystkimi czasy i wiekami i laty, nim
jakikolwiek um lub twór bezcielesny powołan
został do życia, ojciec sam syna rodził. Mówi
bowiem przemądrość: *Przed pagórkami jam
się rodziła.* I w ewangelii mówi samo boże
słowo, przeczytami usy, wielkiwszy się w o-
statnich latach dla naszego zbawienia: *Jam w
ojcu, a ojcze we mnie.* Od tego oja i duch
święty pochodzi, mówi bowiem sam syn gło-
sem bożym: *Duch prawdy który od ojca pocho-
dzi.* Ten Bóg stworzył wszystkie rzeczy, gdyż
mówi Dawid: *Słowem pańskim niebiosa utwier-
dzone są, a duchem ust jego wszystka moc ich.*

Wiersz 1 цмнл въ 1 — tak ma rękp. A. — zaś зрлрл въ 3 в. — лрлрл .s. E. — 5 морлвскл» морлвсклго E. — 5 бллгъ» бллгн в. — 8 рлзынмлма помышлмн» рлзынмлма E. — 9 улстн» улстн в. — 15 моудрствостъ са» моудрствъ есть в. — поють» поють E. — 17 оупостлствъ» соупостлствъ E. — 19 прежде» прежде E. — улсл и временс» улсл E. — 22 прежде» преже E. — 25 хлмъ» холмъ в. холмъ E. — 26 вьплонъ» вьплоннх в. — 26 н отецъ» отцъ в. — 27 скатын» скатын в. i E. — нсходнть» нсходнтъ в. i E. — 29 нстнннъ» нстнннъ в. i E.

¹⁾ Przym. 8. 25. ²⁾ Jan 14. 11.

днѣ. ¹⁾ сн богъ съврѣши всю тварь, какоже
 глголетъ двидѣ: словомъ господнимъ небеса
 оутвердиша сѧ, и доухомъ оустъ его вси
 снахъ ихъ. како ты рече, и быша, ты повеле,
 и създаша сѧ. ²⁾ прежде всѣхъ сътвори че-
 ловѣка, прѣсть отъ земля прѣшла, отъ сбе
 доушоу въдохноу въ животнымъ въдохнове-
 нѣмъ, и словеснымъ съмыслъ и самоеллъ
 давь, да видеть въ рли. зуповѣдъ зуповѣда
 емоу искоусноу, да лице съхранитъ ю, и
 боудеть бесмертемъ, лице ли престоупитъ,
 смертію оумретъ отъ своеа вола, а не отъ
 божи великнѧ. оузрѣвъ же діаволъ челоука
 тако поутенл и оустнихъ на то мство, съ
 негоже тон своею гордынею спуде, и сътво-
 ри престоупити зуповѣдъ, и изъ рли изъгна
 челоука, и смертію осождъ. и оттолъ оу-
 стни илутъ неспрѣдънъ, килъжити шноглин
 козлимъ челоукуескимъ родъ. но неостли
 богъ великою милостію и любовію до кон-
 ца челоука. но на кождо лто и время
 изберл моужл, и кви людемъ дѣла ихъ и
 поденгъ, да сѧ темъ подобаще вси на до-
 брое оустни. какоже въ сноухъ, нже оуповл
 первыи илрицлн нла господне. сноухъ же
 потомъ оугождъ богоу престлвленъ бысть,
 нон илвденъ сѧ обрѣте въ родъ своемъ,
 потопл изымытъ въ ковчезъ, да сѧ бы пл-
 ны земля илплъннл тварн божи и оукр-
 силл. аврлмъ по рлздѣленіи лзынъ, зл-

Albowiem on rzekł, i było; on rozkazał, i stało
 się. Nadewszystko zaś stworzył człowieka, wzię-
 wszy pył z ziemi, i teńawszy weń duszę oży-
 wczem technieniem swoim; i dał mu zmysł
 pojętny i wolną wolę, aby wszedł do raju. 8
 Przykazanie dał mu mądre, które jeśli zachowa-
 wa, będzie nieśmiertelny, a jeśli je przestąpi,
 podpadnie śmierci z własnej woli, a nie z bo-
 żego zrzadzenia. Gdy zaś czart obaczył że
 człowiek był tak uczczon, i posadzon na to 10
 miejsce z którego on dla swej pychy ztracon
 został, zdziałał więc to, że człowiek przykaza-
 nie przestąpił i z raju był wygnan i śmierci
 podpadł. I odtąd począł nieprzyjaźnie podże-
 gać i psuć rozlicznemi podstępami ród ludzki. 13
 Lecz Bóg przez wielką łaskę swoją i miłość
 nie odrzucił na zawsze człowieka, ale od czasu
 do czasu wybierał mężów, którzy czynami do-
 bremi zwycięzko jaśnieli, aby lud wszystek sta-
 rał się być im podobien i w dobrem się utwier- 20
 dzał. Owoż był Enoch który pierwszy z ufnością
 wzywał imię pańskie. A gdy Enoch, miły Bogu,
 powołan został do niego, znalazł się sprawic-
 dliwy Noe w swoim rodzie; ten w korabiu u-
 szedł potopu, aby ziemia stworzeniami bożemi 23
 znowu napełniła się i ukraśiła. Abraham po
 rozdzieleniu języków, gdy wszyscy w błędzie
 pogrążeni byli, Boga poznał, i nazwan był jego
 przyjacielem, i otrzymał obietnicę: *Błogosła-
 wione będą w nasieniu twojem wszystkie narody* 30

Wiersz 1 нсходитъ нсходитъ в. і е. — 5 прежде» прже е. — 9 видеть» вк-
 деть в. — зуповѣдл» зуповѣдлѣ в. — 11 боудеть» пребоудеть в. — 17 осождъ»
 осожъ е. — 21 челоука» челоука в. — 25 подобаще» подобашл в. — вси
 на» вси в. — 24 сноухъ» сноухъ в. — 27 сѧ обрѣте» обрѣтѣ в. — 29 илплъннл»
 илполннл е.

¹⁾ Jan 15. 26. ²⁾ Psalm 52. 6. 9.

длендѣ кротостію люди оуцлсе, и въснемѣ
 божіимъ млоуѣн. соломонѣ млоудростѣ отъ
 бога пріймѣ плуѣ всехъ условекѣ, многа
 кхзмиа добра створи съ виртуами, лицѣ и
 смлѣ недоконил. нліа злобоу млодскою об- 5
 лани глхдомѣ, и мертел отрока въскрешѣ,
 и огнь съ небесе слокошѣ снесѣ, поплан
 многухъ, и жрѣтвы съзѣже днвнымъ о-
 гнешѣ, мерзыхъ же мерел извекѣ възидѣ
 ил небо ил колесницѣ огнѣмѣ и коницѣ,
 оуценикоу дѣлѣ соугоуѣ доуѣхъ. смлсѣн мн-
 лотѣ пріймѣ соугоуѣ уюдѣл створи. про- 10
 уѣи пророци, конждѣ въ свое время, о дн-
 вныхъ всрѣхѣ хоташихъ быти пророуство-
 вшл. нолнѣ великимъ по сиѣхъ ходатаи мѣ-
 жоу ветхымъ закономъ и новымъ. креститель
 христовѣ и свѣдѣтель и проповѣдатель живишѣ
 же и мртвнымъ бысть. свѣтлн мностоли петръ и
 плкелъ съ проуции оученики христовы, и-
 ко молиа весь мирѣ прошѣдшл, освѣтнел
 всю зсмию. по сиѣхъ млоуѣнничи кровлн сво-
 ннн омышл скверноу, а млохольничи свѣтлхъ
 апостоу, црлхъ крѣпше, многымъ подни-
 гомѣ и троудомѣ поглнство рхздроушншл. се- 15
 лнвестръ уѣстнынъ тремн стѣ и-и-отсѣ, вели-
 клго црлхъ коньстлнтннл ил помощь прннлѣ,
 стнмъ прѣвнмъ събрѣлѣ къ ннкен, арлхъ побѣдл,
 и проклатѣ н, и ерѣсѣ сго, юже въздвнзлшсѣ
 ил свѣтою тронцоу, икоже бѣ лрлхлмъ и-
 ногдѣ съ тремн стѣ и-и- отрокѣ црлхъ из-

nich nie wytrwał. Eliasz złość ludzką skarał
 głodem, i umarłego wyrostka wskrzesił, i o-
 gień z niebios sprowadził słowem, popalił wie- 5
 lu, a ofiary ogniem cudownym zniszczył, oby-
 dne zaś kapłany pozabijawszy, ognistym wo-
 zem i kołami wzbil się do niebios, uczniowi
 dawszy podwójną siłę. Elizej płaszcz otrzy-
 mawszy, w dwójnasób cuda czynił. Inni pro-
 rocy, każdy w swoim czasie, o dziwnych rze- 10
 czach które miały nastąpić przepowiadali. Po
 nich Jaur, wielki pośrednik między starym a
 nowym zakonem, był chrzcicielem Chrystusu-
 wym i świadkiem, również jak nauczycielem
 żywych i umarłych. Święci apostołowie Piotr
 i Paweł, z innymi uczniami Chrystusowymi, 15
 jako błyskawica świat wszystkim przeszedłszy
 oświecili całą ziemię. Po tych, męczennicy
 krwią swoją zwyli zmacę, a następcy świę-
 tych apostołów cesarza ochrzciwszy, po mno-
 gich walkach i trudach pogaństwo zniszczyli. 20
 Sylwester zaeny z trzystą ośmnastu ojcami,
 pomocą wielkiego cesarza Konstantyna wspar-
 ty, pierwszy sobor w Nicei zebrał, Ary-
 usza zwycięzył i wykłął z jego herezyą, którą
 przeciw trójcy świętej podniósł, tak jak nie- 25
 gdyś Abraham z trzystą ośmnastu młodzianami
 króla pobił, i od Melchizedeka salimskiego
 króla błogosławieństwo i chleb i wino otrzy-
 mał: był to bowiem kapłan Boga najwyższego.
 I sam też teolog Grzegorz ze stą piędzie- 30

Wiersz 1 кротостію люди» кротостію в.—оуцлсе» рлсплсе в.—2 млоудростѣ пре-
 млоудростѣ е.— 4 створи» сотвори в.— 5 млодскою облану» млодскоу облану
 в.— 7 снесѣ» снесѣ в.— 8 жрѣтвы» жрѣтвы е.— 9 мертел» мерел е.— «възидѣ»
 възидѣ в. възидѣ е.— 12 створи» створи в.— 16 креститель» крестителю в.—
 22 омышл» омышл е.— 23 крѣпше» крѣпшенѣ в.— 24 рхздроушншл» рхз-
 роушншл е.— 25 уѣстнынъ» уѣстнынъ и в. уѣстннн е.— великлаго» великлаго е.— 27
 стнмъ» стнмъ в. сонмъ е.— 28 въздвнзлшсѣ» воздвнзлшѣ в.

5 ли, н отъ исхиседска цсаря сльниска бл-
 гостовеніс пріате н хлебъ н кино. бѣ бо
 перен бога кышнмаго. да самъ же феоологъ
 григоріи съ стомъ н патію десатъ отецъ н
 10 5 съ великыиныхъ цсаремъ феоодосіемъ, въ цл-
 ригрлде потверди сѧ скатын соумьколъ, еже
 есть вѣроуію въ єдинъ богъ, а млекдоніа
 отскыше проклашл н хоулоу его, юже гл-
 голаше на скатын доухъ. келестинъ н к-
 10 релъ съ дкылъ стомл отецъ н съ дроушымъ
 цсаремъ въ ефесе несторіа рлзроушншл съ
 ксею бладію, юже глголаше нл хрнста.
 чекъ н члталіи съ прлвокерныиыхъ цсаремъ
 мркліиоуиъ н съ шестію сотъ н трени де-
 15 сатъ отецъ въ хлмкхонѣ ектнхіево есзоу-
 нше н бладеніе проклашл. кутлмы съ бого-
 оутодныиыхъ ноустиноуиъ н съ стомъ н шестію
 десатъ н патію отецъ патын съныиъ състакль-
 ше, нзсклшыше проклашл. аглтонъ апостолескъ
 20 нлпежъ съ стомъ н седьмью десатъ отецъ
 съ уестныиыхъ коньстлнтнннномъ цсаремъ нл
 шестемъ съныиъ иногы патежл късколошл,
 н нзгнлшыше проклашл съ ксеиыи съмынныкы
 тьиы, рекоу же феоодорл флрлнсклго, сев-
 25 гирл же н пнрошл, ккрл алекслдрннсклго,
 кенорнл рнмьсклго, млекрнл антнохннсклго, н
 проула поспѣшныиы нхъ, а хрнстлншьскоуію
 вѣроу нл нстннѣ постакльшыше оутвердншл.

2. По снхъ же всахъ богъ млхостныиы,
 30 нже хоуетъ да бы всакъ уеловекъ сплсенъ

сіеціа оjcami і з wielkim cesarzem Teodozym
 w Carogrodzie utwierdził symbol, to jest, wie-
 rzę w Boga jedynego, a Macedoniusza wyła-
 czywszy (*od kościoła*) przeklął go і jego blu-
 źnierstwo przeciw duchowi świętemu szerzone.
 Celestyn і Kirył z dwiestą ojcami і drugim ce-
 sarzem (*Teodozym*) w Efezie potępił Nestoryu-
 sza z jego kłanstwem które na Chrystusa wy-
 rzekał. Lew і Anatoli z prawosławnym cesa-
 rzem Marcyanem і sześćsiat trzydziestoma oj-
 cami Eutychiuszowy nierozum і obłęd wykłeli.
 Wigili z bogousłuznym Justynianem і sto sześć-
 dziesięcią і pięcią ojcami złożyli sobor piąty, і
 rozpoznawszy (*naukę Oryginesa*) wykłeli. Aga-
 ton papież apostolski ze sto siedmdziesięcią
 ojcami і zacnym Konstantynem cesarzem na
 soborze szóstym mnogie zaburzenia utłumili,
 rozegnali і wykłeli tych mianowicie soboru-
 jących: Teodora farańskiego, Sergiusza і Pir-
 ra, Kira alexandryjskiego, Honoryusza rzym-
 skiego, Makarego antyochijskiego і resztę ich
 stronników; а wiare chrześciańską na pra-
 wdzie zasadziwszy utwierdzili.

2. Po tych wszystkich Bóg miłosciwy, który
 chce aby wszelki człowiek był zbawion і do

Wiersz 5 великыиныхъ великыиыхъ в. — 8 юже» кже в. — 9 келестинъ н кел-
 естинъ в. — 15 аилталіи» илталіи в. — 15 ектнхіево» ектнхоуо в. — 16 кутлмы
 так poprawił Szaf.; килнтіи в. — 19 аглтонъ» аглатонъ н е. — апостолескъ» апо-
 столъ в. — 22 късколошл» восколошл в. — 23 проклашл клашл в. — съмынныкы»
 соньинны е. — 24 феоодорл» феоодорл е. — 25 алекслдрннсклго» алекслдріисклго
 е. — 26 млекрнл антнохннсклго н проула поспѣшныиы нхъ» н проула поспѣшн-
 ны нхъ млекрлл антнохннсклго в.

оуина са вьсмыъ обзудемъ словетнськыиъ
и обзкхъ а по млоу.

3 5. Сътвори же въ томъ княженіи лѣта
многа, и оузрѣ многы мѣкы бещинны въ
житіи семѣ, преложи земныя тымы и волю
на небесныя мысли. нехотѣаше бо уестныя
доуша орѣпѣтити испребылюшину въ вѣкы.
10 и обрѣте время изыбсть княженіа, и шедъ
въ ланьбѣ, идѣже скатѣи отѣи жнкоутъ,
постригъ са облеуе са въ урьны ризы. и
въ повиноу са покороиъ, и съвѣршла кесь
испыльнѣ мнншьскыи уннѣ, и кингизъ при-
15 хажаше.

4. Приклоушоу же са врѣмени такомоу,
и нослѣ цѣсарѣ по философѣ, брѣтѣ его, въ
кызрѣ, да поатѣ и съ сокою на помощь.
бѣхоу бо тѣмо жидове хрѣстннськоу вѣроу
20 вельми хоулаше. онъ же рекъ: яко готовъ
кесь зѣ хрѣстннськоу вѣроу оуирѣти. и
неослоушл са нѣ шѣдъ слоужн яко рѣкъ
мнншоу брѣтоу, повиноу са кемоу. съже
политвою, а философъ словесы прѣможеть
25 а. и посрѣиште. видѣхъ же цѣсарѣ и па-
триархъ подкигъ его добрѣ на божин поутѣ.

Przewidział on, że tak powiem, posłannictwo
jego na nauczyciela Słowian i pierwszego ich
arcybiskupa, chciał więc aby obyczaje słowiań-
skie poznał i powoli do nich nawykał.

3. Strawiwszy na tem xięstwie mnoho lat,
ujrzał jak wiele wrzawy marnej jest w życiu
tem, zamienił więc ziemskie čny i wolę na
niebieskie myśli. Nie chciał bowiem zacząć du-
szą wtórować temu, co nie trwa wieczyście.
Owoż w dogodną porę pozbył się xięstwa i
poszedł do Olimpu, gdzie żyją światobliwi oj-
cowie; postrzygł się, i habit czarny wdział.
I powodując się pokorą pełnił w uległości
wszystko co do zakonnego życia należało; a
pilnie przykładał się do xiąg.

4. Zdarzyło się zaś czasu owego, iż cesarz
filozofa, brata jego, do Chazaryi posyłając, ka-
zał mu wziąć go sobie w pomoc. Byli tam
bowiem żydowie i wielce przeciw chrześciań-
skiej wierze bluźnili. On zaś rzekł: gotów je-
stem umrzeć za wiarę chrześciańską. I nie wy-
mawiając się, poszedł, i służył jako sługa bra-
tu młodszemu, powodując mu się. Ten więc
modlitwą, a filozof naukami pokonał ich, i
byli zawstyżeni. Widząc tedy cesarz i patry-
archa pomyślną walkę jego na bożej drodze,

Wiersz 5 сътвори» створи в. — 6 оузрѣ многы» оузрѣ в. — бещинны» безун-
сленны е. — 7 тымы и волю» тымы е. — 8 нехотѣаше» нехотѣше е. — 9 орѣпѣтити»
оронѣтити е. — 10 время» время е. — 12 облеуе са въ урьны ризы» облеуе са
въ уерны ризы в. е. — 13 покороиъ» порокошъ в. — кесь» кса е. — 14 исп-
пыльнѣ мнншьскыи» исполнѣ мнншескыи в. і е. — и кингизъ» а кингизъ в. —
прихажаше» прихажѣхъ в. прихаж е. — 16 врѣмени» времени в. і е. — 17 цѣ-
сарѣ» царъ в. і е. — философъ» философ е. — его» его в. і е. — 18 кызрѣ»
кыздры в. коздры е. — 20 вельми» велии е. — 21 кесь» есмь в. і е. — хрѣ-
стннськоу» хрѣстннськоу а. хрѣстннськоу в. — оуирѣти оуирѣти в. і е. — 22
неослоушл» неослоушл е. — нѣ шѣдъ» но шѣдъ в. і е. — 25 мнншоу» меньшоу
в. меншоу е. — съже» саже в. і е. — 24 философъ» философъ е. — словесы
прѣможеть» словесы прѣможеть в. і е. — 25 цѣсарѣ» царъ в. і е. — 26 его»
его в. і е. — божин» божи в. і е.

Spis treści

Żywot św. Metodego 7

Objaśnienia 35